

Lausunto esitysluonnoksesta laiksi eläinten hyvinvoinnista 18.2.2019
Yleiset kommentit

Joulukuussa 2017 jätetty eläinlakiesitys on ristiriitainen ja lajeja eriarvoistava. Eläinoikeuspuolue vaatii yhdessä eläinoikeus- ja -suojelujärjestöjen kanssa, että se palautetaan uudelleen valmisteltavaksi. Lakiesityksen muutokset eläinten hyvinvoinnin parantamiseksi ovat vaikutukseltaan valtaosin marginaalisia, tulkinnanvaraisia tai koskevat vain rajattua määrää eläimiä.

Eläinsuojelulain uudistuksessa on nykyisessä muodossaan kuunneltu lähinnä vain hallitusta lähellä olevia eturyhmiä ja tuottajia, ei eläinsuojelu- ja oikeusjärjestöjä tai kansalaisten toiveita. Eläinten hyvinvoinnin sijaan lakiesitystä määrittävät hallitusohjelman linjauksen mukaiset kustannusrajoitteet ja eläintuotannolliset tavoitteet. Esityksessä ei toisaalta tehdä myöskään ajankohtaisia muutoksia, jotka olisivat kustannusneutraaleja, kuten eläimen itseisarvon kirjaaminen lakipykäliin, joten ristiriita lakiluonnoksen muotoilun sekä eläinoikeus- ja -suojelujärjestöjen välillä on selkeästi arvoperustainen.

Monet eläinlakiehdotuksen hyvistä uudistuksista ovat marginaalisia, kuten hevosten pilttuukielto viiden vuoden siirtymäajalla; tämä koskee valtakunnallisesti ainoastaan kuuttatallia. Lakiehdotukseen kirjattu uusi kielto vaarantaa tarpeettomasti eläinten hyvinvointia kuulostaa myös hienolta, mutta on konkretian puuttuessa käytäntöön sovellettuna kuitenkin vaikea tulkita ja valvoa. Keskeisimpänä puutteenaan lakiesitys ei tuo parannuksia siihen, että tuotantoeläimet nähdään edelleen hyväksikäytettävänä massana, jonka hyvinvointi tarkoittaa lähinnä minimitasoista huolenpitoa ja fyysisen terveyden korostamista kokonaisvaltaisuuden tai elämän arvokkuuden ehdoilla.

Tiivistetysti: esitys hyväksyy, että tuotantoeläimet saavat kärsiä, koska tietyt tuotantotiloihin ja -tapoihin liittyvät epäeettiset käytännöt halutaan sallia myös jatkossa. Myös ihmisen toiminnasta luonnonvaraisille eläimille aiheutuvien ongelmien suhteen lakiesitys jää vajavaiseksi, eikä se missään muodossa takaa, että sairastunut tai loukkaantunut eläin saa lakiin kirjatun auttamisvelvollisuuden edellyttämää apua.

Suomi ei tällä hetkellä millään objektiivisilla mittareilla lukeudu eläinsuojelun kärkimaihin. Uuden eläinlain rooli on keskeinen tämän tilanteen korjaamisessa. Eläinoikeuspuolueen lähtökohta on, että tiettyyn eläinten käyttötarkoitukseen sidottujen säännösten tai asetusten avulla ei missään tapauksessa saa olla sallittua alittaa eläinlain asettamia vähimmäisvaatimuksia, minkä lisäksi eläinlain pykälä tulee noudattaa myös mahdollisissa ristiriitatapauksissa. Eläinlain tulee siis olla sisällöltään täsmällinen ja yksiselitteinen.

Tämän lisäksi eläinten rooleista ja niitä koskevista toimenpiteistä on käytettävä lainsäädännössä ja muussa hallinnossa läpinäkyvää kieltä. Asioista on puhuttava oikeilla termeillä, eli on käytettävä sanastoa, joka ei aiheuta vääriä mielikuvia, vaan tuo lainsäätäjille, viranhaltijoille ja kansalaisille esille eläimen todellisen roolin toimijana tai toimenpiteen kohteena. Muutoin laki on jo ilmestyessään vesitetty, kelvoton ja mielivaltaisesti tulkittavissa.

Eläinoikeuspuolue edellyttää, että lakiesitys palautetaan uudelleen valmisteltavaksi aikaisemman laaja-alaisen ohjausryhmän valvonnassa. Tällaisenaan se on ristiriitainen, lajeja eriarvoistava sekä lain hengen ja kirjaimen osalta vastakkainen.

Yleiset säännökset

- 1 § lain tarkoitus
- 5 § määritelmät
- - erityisesti luonnonvarainen eläinlaji ; luonnonvarainen eläin

Lain valmistelussa keskeiset periaatteet, kuten eläinten kunnioittaminen ja hyvinvointi näkyvät lakiesityksessä sanaston tasolla: "Lain tarkoituksena olisi eläinten hyvinvoinnin edistämisen ja suojelun lisäksi eläinten kunnioituksen ja hyvän kohtelun lisääminen." Eläinten hyvä kohtelu ei kuitenkaan lisääny sillä, että lakiin kirjoitetaan sana 'hyvinvointi'.

Ehdotuksessa todetaan, että "näiden tarpeiden toteuttamiseen eläimellä on vahva sisäsyntyinen tarve siitä riippumatta, millaisessa ympäristössä eläintä pidetään." Näin ollen lakiesitys on alun alkaenkin ristiriidassa itsensä kanssa salliessaan esimerkiksi turkistarhauksen ja eläinten kytkemisen.

1 §:n perusteluissa sanotaan seuraavaa: "Lain tavoitteeksi ehdotetaan lisättäväksi myös eläimen kunnioituksen ja hyvän kohtelun lisääminen. Eläinten kunnioittamisen taustalla on ajatus siitä, että eläimellä on itseisarvo, joka on riippumaton eläimen arvosta ihmiselle. Eläimen itseisarvo tarkoittaa sitä, että eläin itsessään on arvokas. Itseisarvon vastakohta on välinearvo." Taustoittava osuus kertoo itseisarvon olevan kirjattuna useamman verrokkimaan lainsäädännössä sekä EU:n koe-eläimiä koskevassa direktiivissä. Itseisarvo mainitaan esityksessä myös useamman pykälän perusteluissa, mutta itse lakitekstiin sitä ei ole kirjattu.

Eläinten itseisarvon kirjaaminen uuteen eläinsuojelulakiin olisi ensisijaisesti lähinnä periaatteellinen muutos, jolla ei välttämättä olisi välittömiä käytännön vaikutuksia. Itseisarvon tunnustaminen muuttaisi pitemmällä aikavälillä ajattelua ja käsitystämme siitä, millainen eläinten käyttö ja kohtelu on sallittua. Itseisarvoa ei olla tästä huolimatta kirjaamassa uuteen lakiin, ainoastaan sen perusteluihin. Juridisesti nämä eivät ole sama asia.

Kun itse lakiteksti on vahvasti velvoittava oikeuslähde, joita esimerkiksi oikeuslaitos ja virkamiehet joutuvat päätöksenteossaan ja toiminnassaan noudattamaan, on hallituksen esitykseen sisällytettävät lain perustelut vain heikosti velvoittavia oikeuslähteitä. Niistä ilmi käyvä lainsäätäjän tarkoitus on periaatteessa huomioitava oikeuslaitoksen ja viranomaisten päätöksenteossa, mutta niistä voidaan tietyissä tilanteissa perustellusti poiketa eikä huomioimatta jätettäessä kyse ole virkavirheestä.

Ero siinä, kirjataanko itseisarvo uuteen eläinlakiin, on siis huomattava. Eläimen itseisarvon kirjaaminen lakiin tarkoittaisi, että periaatteellisella tasolla viranomaiset ja oikeuslaitos olisivat kaikessa päätöksenteossaan velvoitettuja huomioimaan sen, että eläimet ovat yksilöitä, joiden elämällä on niille itselleen arvoa. Sen sijaan kirjauksen

jättäminen lain perusteluihin avaa portin poikkeamiin itseisarvon kunnioittamisen periaatteesta, joita itse eläinlakiehdotus itsessään on jo muutenkin täynnä.

Yleiset periaatteet ja vastuu eläimistä

- 6 § lain yleiset periaatteet
- 8-10 § eläinlajien ja eläinten pitoa koskevat rajoitukset
- liite 1: tuotantoeläiminä pidettävät nisäkkäät ja linnut, sirkuksissa ja kiertävissä eläinnäyttelyissä pidettävät eläinlajit
- 11 § vastuu eläinten hyvinvoinnista

6 §:n perusteluissa mainitaan ajatus eläimen itseisarvosta. Jo yleisen yhteiskunnallisen arvokeskustelun vuoksi tämän tulisi olla selkeästi mainittuna myös itse lakitekstissä. Perusteluissa käytetty määritelmä kärsimykselle kaipaa terävöittämistä ja esimerkiksi eläimen lajityypillisten käyttäytymistarpeiden estymisen huomioonottamista kärsimystä aiheuttavana toimenä. Pykälässä tulisi myös painottaa, että kaikessa eläimen pidossa ja käsittelyssä tulee aina noudattaa varovaisuusperiaatetta, kun arvioidaan eläimelle mahdollisesti aiheutuvaa kipua tai kärsimystä.

7 §:ssä mainitaan maakunnan ainoaksi velvollisuudeksi loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten osalta niiden lopettamisen. Edellytämme, että tässä pykälässä tai 29 §:ssä säädetään myös maakunnan velvollisuudesta järjestää alueellaan 60 §:n vaatimukset täyttävä hoitopaikka kuntoutettaviksi arvioiduille luonnonvaraisille eläinyksilöille.

Kannatamme ja pidämme hyvänä 8 §:n rajauksia pidettäviin eläinlajeihin, mutta näemme, että liitteessä 1 ehdotettua eläinlajien kirjoa pitää kaikissa tapauksissa selvästi supistaa. Edellytämme myös, että 10 §:n poikkeusmahdollisuudesta luovutaan kokonaan. Liitteen 1 tuotantoeläinlistasta tulee poistaa vähintäänkin kaikki petoeläinlajit: minkki, hilleri, soopeli, kettu ja supikoira. Tutkimukset osoittavat, ettei näiden eläinlajien yksilöiden lajityypillisiä tarpeita voida tyydyttää missään tuotantomuodossa, joten niiden pito tuotantoeläiminä on kiellettävä. Lisäksi edellytämme, että myös muiden kuin nisäkkäiden ja lintujen mahdollisesti sallitut tuotantoeläinlajit on yksiselitteisesti listattava ja perusteltava.

Kaikkien eläinlajien pito sirkuksissa ja kiertävissä eläinnäyttelyissä tulee kieltää hyvinvointisyyistä.

Kiitämme 11 §:n ajatusta yhteisestä vastuusta eläinten hyvinvoinnista. Ehdotuksessa todetaan, että 1 momentti olisi luonteeltaan julistuksenomainen – se ei voisi sellaisenaan toimia esimerkiksi yksilön rikosoikeudellisen vastuun perustana. Lainsäätäjän tehtävä on tehdä lakia, jota noudatetaan, ei esittää nöyriä julistuksenomaisia toiveita. Toivomme lisäksi pykälän yhteyteen lisättäväksi yleistä ilmoitusvelvollisuutta eläinten hyvinvoinnin vaarantavasta toiminnasta.

Eläinten kohtelu

- 14 § sukupuoliyhteys eläimen kanssa kiellettäisiin
- 15 § eläimille tehtävät toimenpiteet
- 16 § toimenpiteiden tekijä ja kivunlievityksen käyttö
- - kivunlievitys pakolliseksi kivuliaiden toimenpiteiden yhteydessä
- 18 § välineet, laitteet ja aineet
- -huolellisuusvelvoite myyjille ym. toimijoille
- 19 § kielletyt välineet ja laitteet

Pidämme hyvänä 12 §:n lähtökohtia eläimen käsittelystä. Toivomme lisättäväksi mainintaa positiivisesta vahvistamisesta.

13 §:ssä kiellettävään kohteluun tulisi lisätä eläimen käyttö harrastustoiminnassa siten, että sen terveys tai hyvinvointi vaarantuu. Tällaisia ovat esimerkiksi erilaiset kohde-eläinkäytännöt metsästyskoirien harjoittamisessa. Edellytämme, että pyydystä ja päästä -kalastus kielletään eksplisiittisesti tämän pykälän alla. Pidämme huolestuttavana sitä, että lakiesityksessä muotoillaan kohdassa 14 § näin:

”Sukupuoliyhteyttä ei sen sijaan olisi vielä esimerkiksi se, että sukupuolielimet koskettavat toisiaan. Myöskään pelkkä sukupuolielimen taikka peräaukon koskettelu ei olisi sukupuoliyhteyttä.” Viitaten ylempänä kirjoitettuun kohtaan siitä, että ihmisen käyttäessä eläintä seksuaalisten tarpeidensa tyydyttämiseen eläin on alisteinen ihmisen mielihaluille, lainausmerkeissä oleva kohta pitää muuttua. Eläintä on suojeltava paremmin kaikelta seksuaaliselta hyväksikäytöltä. Sukuelinten ja peräaukon koskettelu voidaan kieltää muissa kuin hoitotoimenpiteisiin liittyvissä tilanteissa. Ihmissukuelinten ja eläinsukuelinten koskettelu pitää laskea kuuluvaksi sukupuoliyhteyden piiriin. Mikään eläintä koskeva hoitotoimenpide ei edellytä ihmissukuelinten esilletuontia.

15 §:n 3 momentissa luetelluista poikkeuksista tulee poistaa eläimen jalostusarvon määrittäminen. Pykälässä tulisi lisäksi edellyttää, että kaikkien toimenpiteiden kohdalla on aina valittava vähiten eläintä haittaava tapa, mikäli useita vaihtoehtoisia menetelmiä on valittavissa.

16 §:n esittämä pakollinen kivunlievitys on erinomainen esitys. Pykälän perusteluissa on kuitenkin porsaiden kastraaation yhteydessä mainittu vain tulehduskipulääkkeen antaminen, joka ei missään nimessä ole riittävä kivunlievitys suhteessa toimenpiteeseen. Esitämmekin, että joko porsaiden kirurginen kastratio kielletään kokonaisuudessaan tai sen osalta vaaditaan toimenpiteen edellyttämää kivunlievitystä, johon sisältyy rauhoittaminen ja paikallispuudutus.

19 §:n lista kielletyistä välineistä ja laitteista tulisi muuttua muotoon, josta käy ilmi sen esimerkinomaisuus – lista ei ole kaikenkattava.

20 §:ssä mainittu välineiden ja laitteiden uusvalmistus tulisi kieltää niiden leviämisen ja mahdollisen käytön estämiseksi.

Eläinten hoito

- 21 § hoidon yleiset vaatimukset
- - eläimellä oltava mahdollisuus tiettyjen olennaisten käyttäytymistarpeiden toteuttamiseen
- 22 § ruokinta ja juotto
- - eläimen on saatava sopivassa määrin hyvälaatuista ravintoa ja vettä tai muuta juotavaa
- 26 § eläinjalostus
- 27 § löytöeläimet
- 7 §, 29 § ja 60 §: avuttomassa tilassa olevan luonnonvaraisen eläinten hoito
- 30 § eläinten hoitajien pätevyys ja riittävyys
- 32 § ammattimaisesti tai muuten laajassa mitassa eläimiä pitävän velvollisuus varautua häiriötilanteisiin

Kiitämme sitä, miten 21 §:n 1 momentti kiteyttää eläinten hoidon vaatimukset yksiselitteisesti. Käytännön toteutuksessa on kuitenkin selviä ongelmia ja sovittamattomia ristiriitoja lakiesityksen sisällä. Pykälän perusteluissa todetaan: "Hoitoon kuuluu eläimen fyysisistä tarpeista huolehtimisen lisäksi myös eläimen henkisestä hyvinvoinnista huolehtiminen. - - Uutta olisi vaatimus siitä, että eläimellä tulisi olla mahdollisuus toteuttaa tiettyjä olennaisia käyttäytymistarpeitaan."

Miten henkisestä hyvinvoinnista huolehtiminen näkyy siinä, ettei lakiesityksessä puututa siihen, että lypsylehmät pidetään parsissa, broilerit kärsivät jalostuksesta ja turkistarhatut yksilöt häkkielämästä? Miten tämä uusi vaatimus olennaisten käyttäytymistarpeiden toteuttamisesta suhteutuu esimerkiksi yllä mainittujen eläinlajien kohdalla? Minkä arvoinen on laki, joka ei itsekään toteuta omia periaatteellisia vaatimuksiaan? "Olennaisena käyttäytymistarpeena voidaan pitää myös tilapäistä tarvetta käyttäytyä tietyllä tavalla, esimerkkinä tästä vaikkapa monella eläinlajilla esiintyvä tarve rakentaa pesä ennen jälkeläisten syntymistä." Myöskään tätä perustelua ei huomioida säädettäessä muun muassa sikojen tuotannossa. Pelkästään lain hengen ja periaatteiden toteuttaminen tarkoittaisi sitä, että emakkohäkit on kirjattava kiellettäviksi. Vastaavasti tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta on määritellyt leikin yhdeksi olennaisista käyttäytymistarpeista, joten siitä tulisi lisätä maininta 1 momentin listaukseen. Vähintään pykälän perusteluissa tulisi mainita myös lisääntymis-, ruokailu- ja elinympäristön tutkimiseen liittyvä käyttäytyminen, joiden lajityypillistä toteutumista eläinten hoidon tulee edistää. Tämän tulee sisältää mm. ulkoilusta nauttivien eläinten jatkuva oikeus ulkoiluun.

22 §:n juomavettä koskeva kirjaus tulee muotoilla siten, että eläimen oikeus sulaan juomaveteen sen pysyvässä hoitopaikassa aina janon syntyessä on yksiselitteinen ja kiistaton. Pykälän tai sen perusteluiden muotoiluun tulee myös tukea tämän vaatimuksen valvontaa ja sanktiointia. Pykälässä on lisäksi kiellettävä elävien eläinten käyttö toisen eläimen ravinnoksi.

Katsomme, että 26 §:n käsittelemä eläinjalostus kokonaisuudessaan on eettisesti kyseenalaista toimintaa. Vähintäänkin kaikki sellainen jalostus, jossa eläimiä pakkoastutetaan tai ylläpidetään eläimen hyvinvoinnille haitallisia laji- tai rotupiirteitä tulisi yksiselitteisesti kieltää. Pykälän tulisikin sisältää eläinlääkäreille asetettava

ilmoitusvelvollisuus tällaisesta toiminnasta tai sen aikaansaamien ongelmien korjaustoimenpiteistä, joita ovat esimerkiksi tylppäkuonoisten koirien hengitystieleikkaukset. Esitys sanoo, että "eläinten jalostuksella tulisi pyrkiä elinvoimaisten, toimintakykyisten ja terveiden eläinten tuottamiseen". Vuonna 2017 eläinlääkäri Eija Kaukosen väitöstyötä varten tutkittiin yli satatuhatta lintua. Tutkimus on yksi maailman ensimmäisistä broileriemojen hyvinvointia selvittävistä tutkimuksista. Tutkimuksessa todettiin vakavia vaurioita teurasiässä kanalasta riippuen keskimäärin 64 prosentilla tutkituista broileriemoista. Nopeaksi jalostettu kasvu ja virikkeetön ympäristö heikentävät broilereiden hyvinvointia. Eläinoikeuspuolueen näkökulmasta broilerin jalostus ja elinolosuhteet ovat täysin kestävämmällä pohjalla ja broilerin jalostus ja pitäminen tuotannossa tulisi kieltää. On erikoista, että jo nykyisen lain mukaan viranomaisilla on ollut mahdollisuus puuttua jalostukseen, mutta jättikettujen, broilerin ja koirien jalostukseen ei silti ole puututtu.

27 § löytöeläimet

Lemmikkieläinten tunnistusmerkinnästä ja rekisteröinnistä on jo säädetty useissa Euroopan maissa. On oletettavaa, että asiasta tullaan tulevaisuudessa säätämään myös EU-tasolla. Suomi voisi ottaa itsenäisesti askeleen aiheen edistämiseksi jo nyt. Merkintä- ja rekisteröintijärjestelmä olisi tarpeellisempi kissoille kuin koirille. Irtoeläinten suuri lukumäärä ja löytöeläinten vähäinen palautuminen takaisin koteihinsa on suurempi ongelma kissoilla kuin koirilla.

Tunnistusmerkintää epäröidään vedoten esimerkiksi valvonnan toteuttamisen ongelmallisuuteen ja holhoavaan luonteeseen. Lajiin perustuva syrjintä on spesismiä eli lajisortoa. Tämä on hyvä esimerkki spesismistä: mikäli on kyse lihantuotannossa olevien eläinten merkinnöistä, näitä tuetaan, valvotaan ja oletaan, että resursseja riittää jokaisen yksilön seuraamisen – toisin sanoen lihan matkan seuraamiseen –, mutta lemmikkieläinten kohdalla tunnistusmerkintä tuntuu jotenkin hankalammalta toteuttaa. EOP:n näkökanta on, että koirien ja kissojen mikrosirulla tehtävä tunnistusmerkintä ja rekisteröinti tulee asettaa pakolliseksi. Mikäli näin tehdään, tällöin 2 momentissa määritelty löytöeläinten säilytysaika voidaan lyhentää nyt esitettyyn 10 päivään. Mikäli tunnistusmerkintä jää vapaaehtoiseksi, myös säilytysajan tulee pysyä pidempänä. Pykälässä tulisi edellyttää, että löytöeläimen lopetuksen tulee aina olla toissijainen vaihtoehto uuden kodin etsimiselle, ja määrätä, että löytöeläin luovutetaan eteenpäin aina tunnistusmerkittynä, rokotettuna ja kastroituna/steriloituna.

28 §:n esittämä kiello selkärankaisten luonnonvaraisten eläinten elätettäväksi ottamiselle tulisi laajentaa koskemaan yksiselitteisesti kaikkia luonnonvaraisia eläimiä ja 2 momentin poikkeuslistasta poistaa vähintäänkin kalataloudelliset syyt. Luonnonvaraisten eläinten pito ei missään tapauksessa tue lain perusteluissa mainittua tavoitetta eläimen lajityypillisten käyttäytymistarpeiden toteutumisesta.

Eläimen pitopaikka

- 34-37 § kaikkiin pitopaikkoihin sovellettavat vaatimukset
- 38-39 §, 118 §: pysyvän pitopaikan vaatimukset
- lypsylehmien ja hiehojen jatkuva kytkettynä pitäminen ja porsitushäkit olisivat jatkossakin sallittuja
- tiineytyshäkkien pitkäaikainen käyttö kiellettäisiin 15 vuoden siirtymäajalla

- muiden nautojen kuin lypsylehmien ja hiehojen jatkuva kytkettynä pito kiellettäisiin viiden vuoden siirtymäajalla
- hevosten pito jatkuvasti kytkettynä kiellettäisiin viiden vuoden siirtymäajalla
- 40 § eläinten hoitoon ja tarkastamiseen tarvittavat tilat

Jo voimassa olevan eläinsuojelulain 4 §:n mukaan eläimen pitopaikan on oltava riittävän tilava, suojaava, valoisa, puhdas ja turvallinen. Lisäksi määritellään näin: "Eläimen pitäminen tarpeetonta kärsimystä tuottavalla tavalla on kielletty. Säännöksen tarkoituksena on turvata eläimen lähiympäristön luominen sellaiseksi, että eläimen voidaan arvioida siinä eläessään pystyvän tyydyttämään tärkeimpiä fysiologisia tarpeitaan ja käyttäytymistarpeitaan." Uusi esitys tarkentaa, että "eläimen on voitava pitopaikassaan seistä ja levätä luonnollisessa asennossa sekä vaihtaa asentoaan vaikeuksitta" (34 §) ja "eläintä ei saa pitää jatkuvasti paikalleen kytkettynä, eikä sen liikkumista saa jatkuvasti rajoittaa eläimen kääntymistä estävillä rakenteilla" (38 §). Nämä ovat hyvin yksiselitteisiä vaatimuksia.

Laki, jonka esipuheen mukaan on tarkoitus tarkentaa ja täydentää eläinten pitopaikkaa, hoitoa ja kohtelua koskevia säädöksiä siten, että niissä otetaan entistä paremmin huomioon eläimen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen ja kohtelu, ei voi tinkiä niistä olematta jo lähtökohtaisesti kelvottoman ristiriitainen.

Esimerkiksi 39 §:n poikkeuksia pysyvän pitopaikan vaatimukseen ei voida missään nimessä hyväksyä eläinten hyvinvoinnin näkökulmasta. Samoin yhtenä esimerkkinä lakiesityksen sisäisestä ristiriidasta käyvät esimerkiksi 58 §:ssä kuvatut edellytykset broilerien kasvatustiheyden nostosta yli 40 elopainokiloon neliometriä kohden, joka ei missään mahdollista eläinlajin lajityypillistä käyttäytymistä, sekä 93 §:n poikkeukset yleisiin hallinnollisiin pakkokeinoihin kun kyseessä on broilerikasvatus. Onkin käsittämätöntä, että jostain syystä broilerit, turkiseläiminä pidetyt lajit, häkkikanat, siat ja naudat jäävät tämän lakiehdotuksen myötä elinolosuhteissaan edelleen lainsuojattomiksi.

Se, että parsinavetoille ei myönnettäisi enää investointitukea ei paranna olemassa olevien ja olemassa oleviin navetoihin joutuvien eläinten hyvinvointia millään tavalla. Tämä onselkeästi taloudellisista syistä tehty päätös, ei eläinten hyvinvoinnin edistämistä. Moniuusista, sinänsä tarpeellisista kohdista ei myöskään suoraan vaikuta eläinten oloihin, tarpeisiin ja jatkuvaan hyvinvointiin, vaan liittyy esimerkiksi eläinten pitoon liittyvien välineiden kunnossapitoon ja velvoitteeseen varautua häiriötilanteisiin, kuten sähkökatkoksiin.

Sekä nykyisessä eläinsuojelulaissa että uudessa esityksessä on useita kohtia, joiden tiedämme kuluttajien olevan lähestulkoon yksimielisiä siitä, että lainsäädännön tulisi olla tiukempaa. Vaikka esitys kieltäisi tiineytyshäkit, se sallisi edelleen porsitushäkit, jotka rajoittavat emakon liikkumisen ja vuorovaikutuksen porsaiden kanssa. Tiineytyshäkeistä sanotaan, että: "Tiineytyshäkeistä luopuminen on merkittävä eläinten hyvinvointikriteeri, joka vaikuttaa sianlihantuotannon hyvinvointistatukseen kilpailijamaihin verrattaessa ja näin ollen suomalaisen sianlihan asemaan markkinoilla." Eläinoikeuspuolue katsoo, että eläinten hyvinvoinnin parantamisen ei pitäisi olla eläinten hyvinvointia valvovan lain kontekstissa statussymboli ja kilpailuvaltti, vaan yhteiskunnan oikeudenmukaisen kehityksen luonnollinen osa.

Esitetyssä lakiluonnoksessa tietyt eläinlajit vapautetaan kytkettynä pitämisestä, tiettyjä ei – jälleen vakava esimerkki perusteettomasta lajisorrosta. Lisäksi tiineystyshäkkien siirtymäajassa näkyy selkeästi tuottajien painostuksen vaikutus, sillä siirtymäaika on todella pitkä, vaikka samassa ajassa voitaisiin kieltää myös porsitushäkit.

Tiineytshäkkien kiellon siirtymäaika nyt 15 vuotta, mutta muutoksen pitäisi tapahtua selkeästi nopeammin. Vaadimme, että siirtymäaika muutetaan yhteneväiseksi muiden eläinlajien kytkettynäpitämisen siirtymäaikaan eli viiteen vuoteen. Ehdotuksen mukaan hevosten pito pilttuussa karsinan sijaan kiellettäisiin viiden vuoden siirtymäajalla. Viiden vuoden siirtymäajalla kiellettäisiin myös muiden nautojen kuin maidontuotantoa varten pidettävien lehmien ja hiehojen jatkuva kytkettynä pitäminen. Ei ole mitään syytä kohdella emakkoja eriarvoisesti.

Tehokkaimpia käytännön keinoja nautojen hyvinvoinnin edistämiseksi ovat kytkettynä pitämisen vähentäminen sekä jaloittelun ja laidunnuksen lisääminen. Eläinoikeuspuolue edellyttää, että uudessa eläinlaissa säädetään parsinavetoista luopumisesta siirtymäajalla ja edellytetään taloudellisesti tuettua siirtymistä pihattonavetoihin, joissa naudat saavat liikkua vapaasti laumassa. Lisäksi pihattonaudoille pitää laissa turvata mahdollisuus oikeaan laiduntamiseen kesäkaudella. Näin ei nykyisin ole. Jos uudisrakentamisen tahti on nopeaa ja lehmämäärän sallitaan laskea prosentoina vuodessa, parsinavetoista luopuminen olisi mahdollista jo vuonna 2025. EOP vaatii, että parsinavetat kielletään tutkimustietoon nojaten kahdeksan vuoden siirtymäajalla.

“Eläimen hyvinvoinnilla tarkoitetaan eläimen kokemusta sen omasta psyykkisestä ja fyysisestä olotilasta. Eläimen hyvinvointiin vaikuttavat eläimen mahdollisuudet sopeutua ympäristön tapahtumiin ja olosuhteisiin. Jos sopeutuminen ei onnistu tai aiheuttaa eläimelle jatkuvaa tai voimakasta stressiä, räsitystä, käyttäytymishäiriöitä tai terveyshaittoja, eläimen hyvinvointi heikkenee.” Mielestämme on erittäin hälyttävää, että lakiehdotus sotii jatkuvasti itseään vastaan. Turkiseläiminä pidettävät yksilöt eivät sopeudu hyväksyttävällä tavalla pitomuotoonsa. Tutkimukset osoittavat, että häkissä eläminen aiheuttaa käyttäytymishäiriöitä stereotyyppisestä käyttäytymisestä apatiaan ja itsensä vahingoittamiseen.

Kesyyntymättömyys aiheuttaa eläimissä näissä olosuhteissa jatkuvaa pelkoa ja stressiä. Turkistarhausta ei voi perustella millään argumentaatiota kestäväällä tavalla. Lakiesityksessä todetaan, että eläimiä on kohdeltava hyvin eikä niille saa aiheuttaa tarpeetonta kärsimystä ja että eläintenpidossa on edistettävä eläinten terveyden ylläpitämistä sekä otettava huomioon fyysiset ja henkiset käyttäytymistarpeet. Tästä huolimatta turkistarhauksen asemaa laillisena elinkeinona ei esityksessä kyseenalaisteta. Turkistarhaus on perustellusti lain kirjaimen vastainen elinkeino. Eläinoikeuspuolue katsookin, että turkistarhaus on yleiseurooppalaisen trendin mukaisesti kiellettävä välittömästi.

Edellä mainitun lisäksi kaikki häkki- ja ritiläpohjaiset eläinten pitopaikat tulee laissa kieltää. Pito-olosuhteissa tulee myös velvoittaa ottamaan huomioon jokaisen eläinlajin lajiyypilliset käyttäytymistarpeet, kuten pesänrakennusvietti, tarve elää laumassa tai yksin, eläimen luontainen vuorokausirytmistö ja niin edelleen. Jokaisella pidettävällä eläinyksilöllä tulee olla mahdollisuus toteuttaa näitä tarpeita samanaikaisesti.

Eläinten luovutus

- 41 § eläimen luovutuksen yhteydessä annettavat tiedot
- 42 § eläimen luovutukseen liittyvät rajoitukset

Liikkuvan kaupan kiellon laajentaminen sekä eläinten luovuttaminen arpajais- ja kilpailuvoittoina ovat hyviä uudistuksia. Esitämme, että koirien, kissojen, frettien sekä isojen papukaijojen eläinkaupoissa tapahtuvan myynnin lisäksi myös kaikkien muiden lintulajien myynti kielletään pito-olosuhteiden ja lajityypillisten käyttäytymistarpeiden ristiriitaisuuden perusteella.

Eläinkilpailut ja -näyttelyt

- 43-45 §: kaikkiin eläinkilpailuihin ja -näyttelyihin sovellettavat säännökset
- 46-49 §: ilmoituksenvaraisiin eläinkilpailuihin sovellettavat säännökset

Lemmikkien hyödyntäminen ihmisten apulaisina esimerkiksi palvelus- tai terapiakoirina tai viranomaisten tai yksityissektorin työvälineinä on toteuduttava näiden eläinten tarpeita ja hyvinvointia kunnioittaen. Tämä koskee myös muuta eläinten harrastus- ja kilpailukäyttöä. 43 §:n esittämää rajoitusta tulisikin laajentaa siten, että kaikki kilpailu- ja näyttelytoiminta on sallittua vain, jos se välittömästi tukee eläinyksilön hyvinvointia ja lajityypillisiä käyttäytymistarpeita. Eläinoikeuspuolueen kanta on, että vedonlyönti eläinurheilusta on tässä yhteydessä kiellettävä kaikissa muodoissaan, sillä se syventää eläimen asemaa urheiluvälineenä.

Luvan- ja ilmoituksenvarainen eläinten pito

- 5 § pysyvän eläinnäyttelyn määritelmä
- - edellyttäisi luonnonvaraisiin eläimiin kuuluvien eläinten pitoa
- 50 § eläintarha, pysyvä ja kiertävä eläinnäyttely sekä sirkus
- - eläintarhassa tai pysyvässä eläinnäyttelyssä pidettävien luonnonvaraiseen eläinlajiin kuuluvien eläinten käyttö esityksiin
- 59 § ammattimainen tai muutoin laajassa mitassa tapahtuva seura- ja harrastuseläinten pito
- - liite 2 toiminnan määrittely

Eläinoikeuspuolueen selvä kanta on, että sirkuseläinten positiivilistaa ei tarvita. Sirkuseläimiä koulutetaan usein alistavin, kivuliain ja stressaavin menetelmin, minkä vuoksi tämän kaltainen eläinten hyödyntäminen on lopetettava. Kiertävien esityksien on vaikea taata edes kesyeläinten hyvinvointia, joten sirkuksilta on kiellettävä kaikkien eläinten pito ja näytteille asettaminen. Tämän edistämiseksi tulee tässä yhteydessä kieltää matkatoimistoja ja muita tapahtumajärjestäjiä myymästä sirkusesityksiä sisältäviä palveluja.

Lakiin on kirjattava, että luonnonvaraisten eläinten käyttö sirkuksissa ja muussa viihdekäytössä kielletään. Uusia delfinaarioita ei tule saada perustaa eikä maahan tuoda delfiinejä. Sanamuodon on oltava sellainen, että delfinaarioita ei ole mahdollista tulkita opetukselliseksi toiminnaksi. Liitteen 2 ammattimaisen toiminnan määreet kaipaavat paitsi yhtenäistämistä, myös selkeää määrittelyä eläinyksilöiden, ei pitopaikkojen, määrän mukaan. Pitopaikkojen (akvaario, häkki, terraario) määrän mukaan tapahtuva

luokittelu on omiaan johtamaan laajamittaiseen eläinyksilöiden pitämiseen ilman ilmoitusvelvollisuutta vain ao. pitopaikan kokoa kasvattamalla.

Eläinten lopetus

- 63 § lopetusta koskevat yleiset vaatimukset
- - eläinten lopetus viihdetarkoituksessa kiellettäisiin
- 64 § eläinten teurastus
- - eläin olisi aina tainnutettava tai lopetettava ennen verenlaskun aloittamista

Huomautamme, että 63 §:ssä laki tulisi olemaan jälleen itsensä kanssa ristiriidassa. Eläinten opetus viihdetarkoituksessa tai kulttuurikokemuksena kiellettäisiin, mutta metsästystä tai kalastusta ei pidettäisi säännöksessä kiellettynä toimintana.

Eläinoikeuspuolue haluaa vähintäänkin viihdetarkoitukselle tarkemmat perustelut: mitkä perustelut erottelevat riittävän yksiselitteisesti 'viihteen' ja 'perinteisen metsästyksen'? Ehdotamme, että pykälässä kielletään muu kuin välittömään ravinnonhankintaan liittyvä metsästys ja kalastus.

"Pykälän 1 momentin mukaan eläinten lopetus viihdetarkoituksessa kiellettäisiin. Säännös olisi uusi ja se liittyisi lain tarkoitukseen lisätä eläinten kunnioitusta itseisarvoisina olentoina." Asian kirjaaminen lakiin on toki käypä ajatus, mutta se myös paljastaa jotain järkyttävää kollektiivisesta eläinsuhteestamme: olemmeko todella tilanteessa, jossa viiheellisen tai kulttuurikokemuksellisen kuoleman kieltäminen on tapa, jolla muiden eläinten itseisarvoa parhaiten kunnioitetaan?

Viranomaiset ja niiden tehtävät

- 70-74 § maa- ja metsätalousministeriö, Elintarviketurvallisuusvirasto, maakunta, poliisi ja rajaeläinlääkäri

Eläinsuojeluasiamiehen virka perustettiin määräaikaisena elokuussa 2013, mutta lakkautettiin jo 2,5 vuoden päästä. Eläinoikeuspuolue katsoo, että eläinkysymykset ovat laajempia kuin pelkästään eläinsuojeluun liittyvät käytännön asiat, ja siksi olisi loogista, että eläinten asioiden parantajana ja edistäjänä toimisi eläinasiavaltuutettu. Termi olisi sekä viranhaltijan tehtäväkenttää paremmin kuvaava että sukupuolineutraali ammattinimike. Toimen vastuualueena olisi yleisellä tasolla eläinten hyvinvoinnin parantaminen eri yhteistyötahojen kanssa. Edellytämme, että valtakunnallisen eläinasiavaltuutetun viran perustamista ja siitä säätämistä selvitetään lain uudistuksen yhteydessä kuten alun perin oli tarkoitus.

Eläinoikeuspuolue katsoo, että maakunnan virkaeläinlääkäreiden eläinsuojelullinen hoitovastuu on siirrettävä erityisille valvontaeläinlääkäreille. Lisäksi paikallisten eläinsuojeluviranomaisten ammattitaitoon on kiinnitettävä huomiota kouluttamalla poliisit ja syyttäjänviranomaiset tehtäviinsä nykyistä laajemmin. Eläinsuojelukysymykset tulee tämän lakiesityksen velvoittamana sisällyttää osaksi poliisin peruskoulutusta, minkä lisäksi poliiseille tulee maakunnan toimesta järjestää säännöllistä koulutusta ja kursseja eläinsuojeluasioista.

Lakiesitykseen tulee kirjata, että kaikissa tapauksissa, missä edellytetään eläinten hyvinvoinnin tai terveyden arvioimista, tulee arvioinnin suorittavan tahon aina olla koulutukseltaan eläinlääkäri. Perusteluina tälle näemme sekä kliinisen koulutuksen ja kokemuksen, että asiantuntijuuden tuoman vahvemman luotettavuusolettaman oikeuskäsittelyyn johtavissa tapauksissa. Tästä pätevyysvaatimuksesta joustamista ei tule laissa eikä sen perusteluissa missään tapauksessa eikä millään perusteilla sallia. Myös useimpien eläinlääkärien kanta on, että valvontaa tekevien viranomaisten pätevyysvaatimukset tulee kirjata lakiin yksiselitteisesti.

Kiitämme 72 §:n 5 momentissa maakunnalle annettua veloitetta järjestää eläinten hyvinvoinnin valvontaan liittyvien kiireellisten tehtävien hoitaminen myös virka-ajan ulkopuolella.

Valvonta ja tietojen julkisuus

- 78 § teurastamojen kameravalvonta
- 81 § asiantuntijan ja avustajan käyttäminen
- 87 § eräiden viranomaisten ja muiden tahojen ilmoitusvelvollisuus
- 89 § virka-apu

Uudistuksen tavoitteena on mm. lain uudistaminen eläinsuojeluvalvonnan tehostamiseksi. Valvonnan toteutuminen, onnistuminen ja kattavuus onkin yksi tärkeimpiä kysymyksiä lain tultua voimaan. Tiedämme hyvin, että nykyisenkään eläinsuojelulain noudattamista ei pystytä riittävässä määrin valvomaan; mitä hyötyä on parannuksista, mikäli niitä ei voida valvoa?

Uusi laki mahdollistaisi eläinsuojeluviranomaisille teurastamoiden tallentavan kameravalvonnan, mutta se koskisi vain Elintarviketurvallisuusviraston valitsemien kohteiden videovalvontaa Elintarviketurvallisuusviraston vaatimuksesta. Eläinoikeuspuolueen kanta on, että kaikkiin teurastamoihin veloitetaan asennettavaksi pakollinen kameravalvonta, jonka tallentaman materiaalin tulee olla julkista ja todistekelpoista mahdollisissa oikeudenkäynneissä, ja jota valvontaviranomaisten tulee tarkkailla säännöllisesti. Esityksen mukaisessa muotoilussa on ilmiselvää vaara siihen, että käytännössä kameravalvontaa ei tulla pitämään tarpeellisena. Teurastamoiden pakollinen kameravalvonta on näin ollen myös valvonnan tehokkuuden kannalta selkeämpi muotoilu.

Kameravalvonta teurastamoissa on säädetty pakolliseksi jo mm. Ranskassa. Ehdotamme, että pykälän perusteluihin lisätään toivomus siitä, että sekä tuottajien että kuluttajien tulee osallistua kameravalvonnan rahoitukseen, sillä toiminnan lakisääteisyys tarkkailu ja takaaminen on paitsi tuottajan ja teurastamojen, myös kuluttajan etu.

Edellytämme, että laissa annetaan valvontaviranomaisille oikeus ja velvoite tarkastaa tuotantoeläintiloja ja muita pysyviä, laajamittaisia eläinten pitopaikkoja ilman epäilyä tai ennakkovaroitusta. Pidämme erittäin hyvänä asiana sitä, että ehdotuksessa säädettäisiin myös mahdollisuudesta periä maksu tietyistä eläinten hyvinvoinnin valvonnassa tehtävistä tarkastuksista.

Kiitämme 87 §:ssä säädettävää laajaa ilmoitusvelvollisuutta epäillyistä eläinsuojelurikoksesta sekä pykälän ansiokkaita perusteluita.

Hallinnolliset pakkokeinot

- 91 § viranomaisen toimet lainvastaisen menettelyn johdosta
- 92-102 § hallinnolliset pakkokeinot

97 § 1 momentissa kuvattuihin pakkokeinoihin ryhtymisen perusteeksi on lopettamista lukuunottamatta muutettava eläimen hyvinvoinnin vaarantuminen tai valvontaviranomaisen antamien määräysten noudattamatta jättäminen. Eläinyksilön edun mukaista ei ole odottaa hyvinvoinnin vakavaa vaarantumista.

Toivomme, että hallinnollisten pakkokeinojen perusteluissa korostettaisiin syyttävaviranomaisen velvollisuutta hyödyntää rikoslain määrittelemää eläintenpitokiellon rangaistusasteikkoa kokonaisuudessaan, myös pysyvien eläintenpitokieltojen osalta.

Muut kommentit

Eläinoikeuspuolueen kanta on, että uuden lain nimeksi pitäisi tulla eläinlaki . Ehdotetussa muodossaan 'laki eläinten hyvinvoinnista' tai 'eläinten hyvinvointilaki' otsikkoon sisällytetään tarpeettomia sivumerkityksiä ja ohjataan sen tulkintaa. Lain ei kuitenkaan pitäisi otsikkotasollakaan sisältää hyvinvointipesua vaan kuvata asiaa kuten se on.